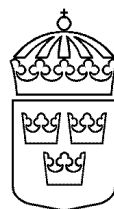

Riksdagens protokoll 1996/97:88

Fredagen den 11 april

Kl. 9.00 – 9.17

Protokoll
1996/97:88

1 § Meddelande om debatt med anledning av vårpropositionen

Förste vice talmannen meddelade att ett meddelande om debatten med anledning av vårpropositionen *tisdagen den 15 april kl. 13.00* delats ut till kammarens ledamöter.

2 § Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 17 april kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsminister Göran Persson, utrikesminister Lena Hjelm-Wallén, finansminister Erik Åsbrink, statsrådet Leif Blomberg, kommunikationsminister Ines Uusmann, miljöminister Anna Lindh, statsrådet Ylva Johansson och statsrådet Leif Pagrotsky.

3 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellationerna 1996/97:225, 239 och 240

Till riksdagen

Interpellation nr 1996/97:225 av Göran Magnusson om stödområde i västra Västmanland.

Interpellation nr 1996/97:239 av Dan Ericsson om utvecklings- och produktionscentrum på elektronikområdet i Norrköping.

Interpellation nr 1996/97:240 av Olle Lindström om regionala skillnader.

Interpellationerna kommer att besvaras torsdagen den 17 april 1997.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 8 april 1997

Anders Sundström

4 § Svar på interpellation 1996/97:250 om cytologassistentutbildning

Anf. 1 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Herr talman! Catherine Persson har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att klargöra behovet av cytologassistentutbildning för framtiden, om jag avser att verka för att cytologutbildningens innehåll och längd utreds samt om jag är beredd att utreda och överväga förslag om ändrad ansvarsfördelning avseende planering, genomförande och finansiering av cytologassistentutbildningen.

Jag vill först framhålla att jag kan förstå Cathrine Perssons oro för den framtida utbildningen inom ett för sjukvården så viktigt område som cancerdiagnostik. De senaste reformerna inom högskolan har emellertid ändrat planeringsförutsättningarna, och jag vill först redogöra för dessa.

Cytologassistenter har en grundutbildning som biomedicinska analytiker, tidigare laboratorieassistenter. Denna utbildning har de senaste åren förlängts från 90 poäng till 120 poäng. Utbildning i klinisk cytologi anordnades tidigare som påbyggnadsutbildning och omfattade då 24 poäng, dvs. den sammanlagda utbildningstiden till cytologassistent omfattade 114 poäng.

Vid den avreglering av högskolan som 1993 års högskolereform innebar avskaffades de tidigare allmänna utbildningslinjerna, och i stället infördes en examensordning. För sådana utbildningar som leder till yrken som i någon mening är reglerade i lagar och förordningar infördes särskilda yrkesexamina. Eftersom de biomedicinska analytikernas yrke inte är reglerat infördes inte heller någon särskild examen för denna yrkesgrupp. Därför beslutar varje högskola själv om denna utbildning. Utbildningen för biomedicinska analytiker har efter högskolereformen förlängts generellt till 120 poäng och utvecklats olika vid de olika vårdhögskolorna och med delvis skilda benämningar på utbildningen.

Högskolereformen och avregleringen av högskoleutbildningarna förändrar också förutsättningarna för eventuella påbyggnadsutbildningar. Eftersom grundutbildningen har förlängts och därmed fått ett delvis annat innehåll har också påbyggnadsutbildningarna förändrats eller kanske upphört. De enda som för närvarande kan överblicka detta är de enskilda vårdhögskolorna som ansvarar för planeringen av utbildningarnas innehåll.

1994 års behörighetskommitté, som lade fram ett betänkande hösten 1996, föreslog att en ny reglering införs för biomedicinska analytiker som innebär att yrkestiteln skyddas. Vidare föreslog kommittén att utbildningen för biomedicinska analytiker regleras genom att en särskild yrkesexamen införs i högskoleförordningen och att bara de som har avlagt en sådan yrkesexamen skall ha rätt att kalla sig biomedicinska analytiker. När det gällde cytologassistenterna ansåg kommittén att om grundutbildningen för biomedicinska analytiker regleras kommer intresset för cytologutbildningen att öka.

Remissbehandlingen har nyligen avslutats, och jag har erfarit att socialministern avser att i höst lägga fram en proposition om en ny lagstiftning. I det sammanhanget kommer regeringen naturligtvis att överväga om en ny yrkesexamen skall införas och i så fall också målbeskrivning för denna. Då kommer vi också att ta ställning till om det finns ett behov av påbyggnadsutbildning eller om de kunskaper som behövs för analys av

cytologprov ryms inom den treåriga grundutbildningen, vilken ju som sagt är längre än tidigare, för biomedicinska analytiker.

Cathrine Persson är orolig för att det inom en snar framtid kommer att uppstå en brist på kompetent personal med erforderlig kunskap för att analysera cytologprover beroende på att landstingen inte längre anordnar påbyggnadsutbildning.

Under läsåret 1995/96 flyttades sju landstings vårdhögskolor över till den statliga högskolan. På dessa orter är den statliga högskolan huvudman för vårdutbildningarna. Det är dock fortfarande landstinget som finansierar utbildningarna och som i ett utbildningsavtal beställer vårdutbildningar, dvs. fastställer det minsta antalet examina inom en avtalsperiod. I t.ex. Linköping skall sedan universitetet därutöver erbjuda kurser för fort- och vidareutbildning inom vårdområdet.

På de orter där vårdutbildningarna är överflyttade till statliga högskolor kan därför högskolan i samråd med landstinget ge påbyggnadsutbildning i klinisk cytologi för landstingets medel. Därmed vilar ett stort ansvar på landstingen att framhålla vilket behov de har av olika påbyggnadsutbildningar så att det finns tillräckligt med kvalificerad personal för den framtida hälso- och sjukvården. På de orter där landstingen fortfarande är huvudmän för vårdhögskolorna är det naturligtvis bara landstingen själva som kan se och vidta åtgärder mot en eventuell framtida brist på cytologassistenter i den egna verksamheten.

Anf. 2 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Först vill jag tacka utbildningsministern för svaret. Jag vill dock på en del punkter fördjupa och utveckla diskussionen och frågeställningarna med anledning av svaret.

Utbildningsministern skriver att de senaste årens reformer för högskolan har ändrat planeringsförutsättningarna. Avregleringen av högskolan har också fått vissa effekter. Svaret beskriver att grundutbildningarna avseende bl.a. biomedicinska analytiker har förlängts och att påbyggnadsutbildningarna har förändrats eller kanske upphört. Vidare påtalas att det bara är de enskilda vårdhögskolorna, som ansvarar för planeringen av utbildningens innehåll, som kan överblicka detta.

Jag skulle vilja fråga utbildningsministern: Hur anser statsrådet att denna överblick fortsättningsvis skall hanteras? Skall det framdeles vara endast de enskilda högskolorna som skall ha denna överblick vad gäller kontinuerlig uppföljning och utvärdering avseende utbildningsinnehåll, eller skall det förhålla sig på annat sätt och i så fall hur?

Jag kan också i svaret konstatera att socialministern avser att lägga fram en proposition i höst om ny lagstiftning rörande behörighetsreglering, och jag tycker att delar av det förslaget är bra.

Utbildningsministern skriver att regeringen i detta sammanhang skall överväga om ny yrkesexamen skall införas och i så fall också målbeskrivning för denna. Ställning skall då också tas till om det finns ett behov av påbyggnadsutbildning eller om de kunskaper som behövs för analys av cytologprov ryms inom den treåriga utbildningen till biomedicinsk analytiker.

Vid samtal med initierade på området menar dessa att det inte skulle vara möjligt att låta det rymmas inom grundutbildningen. De anser att det helt enkelt inte får den plats i fördjupningen i grundutbildningen som

krävs för att ge tillräcklig kompetens. Skulle utbildningsministern vilja kommentera detta?

Herr talman! Behovet av cytologassistenter beräknas vara förhållandevis litet. Vissa uppskattar behovet till att motsvara ca 10 utbildningsplatser vartannat år för hela landet. Efterfrågan på utbildningsplatser i de enskilda landstingen är således oregelbunden och mycket liten. Följden av detta blir att det vissa år i några landsting inte anmäls något behov, medan det andra år kan efterfrågas 1–2 utbildningsplatser vardera för några landsting. Problemet är då inte främst att det inte är landstinget som utbildar utan att det inte utbildas över huvud taget.

Problemet vid sådan ojämnhet och liten efterfrågan hos de olika huvudmännen och i de olika högskoleområdena är att det tidvis uppstår ett totalt utbildningsbortfall, och det blir då svårt att på sikt försörja utbildningsområdet med personal.

Uppmärksammas bör också risken för liknande scenarion vad gäller andra s.k. smala specialiteter inom hälso- och sjukvården – i sammanhanget kan nämnas hematologi och fysiologi.

Utbildningsministern skriver i svaret inledningsvis att planeringsföresattningsgarna för högskolan har ändrats. Svaret belyser också att sju landstings utbildningar har förts över till den statliga högskolan och att landstinget fortsättningsvis finansierar och beställer utbildning i utbildningsavtal. På vilket sätt menar utbildningsministern att detta skulle förändra den rådande situationen, att det saknas utbildningsplatser och finns för få sökande?

Jag vill också fråga om utbildningsministern kan tänka sig någon form av nationellt ansvar vad avser utbildning för arbete inom s.k. smala verksamhetsgrenar inom hälso- och sjukvården. Det nationella ansvaret skulle t.ex. kunna omfatta uppgifter som att kontinuerligt, efter uppgifter från de olika landstingen, göra en samlad bedömning av utbildningsbehov för avsedd verksamhetsgren, göra utbildningsplan för flera år, planera för samt genomföra utbildning alternativt erbjuda eller ålägga utbildningsanordnare att göra det. Avsikten med detta skulle vara att säkerställa tillgången på kompetent personal.

Jag vore tacksam om utbildningsministern ville kommentera även detta.

Anf. 3 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Herr talman! Det nuvarande systemet för vår högskola bygger på att högskolorna själva i allt väsentligt fattar beslut om sina utbildningar. Det betyder naturligtvis inte att de gör detta oavsett och utan hänsyn tagen till arbetsmarknaden.

När det gäller den offentliga arbetsmarknaden förekommer självklart också kontakter mellan högskolorna och företrädare för olika yrkesområden. I fråga om landstingen och utbildning av vårdpersonal finns en speciell situation genom att landstingen ända fram till nu, och fortfarande i betydande utsträckning, själva ansvarar för vårdutbildningarna. Det har naturligtvis också inneburit att man har kunnat anpassa utbildningen och dess dimensionering och inriktning med hänsyn tagen till landstingens behov. Jag tror att det här systemet i grunden är det enda möjliga. Det är omöjligt för staten att överblicka varje specifikt utbildningsbehov och reglera det på nationell nivå. Det gäller också i det här fallet.

Ändå vill jag gärna säga att det finns vissa problem och vissa nackdelar med det här systemet som med de flesta system, naturligtvis. En sådan är att det är svårt att få en riktig överblick över situationen. Den ena högskolan är naturligtvis inte alltid helt medveten om vad den andra gör. Det kan möjligen leda till vissa problem.

I den mån som landstingen uppfattar att det finns problem när det gäller att få fram kompetenta cytologer är jag övertygad om att man både enskilt och samlat, t.ex. genom Landstingsförbundet, tar upp en diskussion med någon eller några högskolor om en eventuell påbyggnadsutbildning, om en sådan är nödvändig. Det finns ju en kvalificerad utbildning i botten. Men om en sådan är nödvändig, utöver vad som i dag erbjuds, borde det inte vara några svårigheter för landstingen att ta upp diskussioner med en högskola om att anordna en sådan utbildning. Det är, som påpekades av Catherine Persson, en mycket begränsad yrkeskategori det här handlar om.

Till sist vill jag ändå säga, som jag också framförde i mitt svar, att vi får överväga om man behöver införa en särskild yrkesexamen i samband med att vi utformar en proposition på grundval av 1994 års behörighetskommitté. I så fall blir också utbildningen på det här området reglerad på ett annat sätt än vad som är fallet i dag. Då får man naturligtvis också ta ställning till om grundutbildningen är tillräcklig eller om det därutöver behövs en påbyggnadsutbildning.

Anf. 4 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Som jag uppfattar det innebär det egentligen ingen större skillnad om det är landstinget eller staten som är huvudman när det gäller att lösa just det här problemet. Det handlar om samordningen mellan högskolorna.

Jag skulle gärna vilja fråga utbildningsministern om statsrådet tror att samordningen kommer att kunna bli bättre i och med att det är den statliga högskolan som har ansvaret. Det är just samordningen som är problemet i det här avseendet. Det efterfrågas mycket få utbildningsplatser i varje landsting, och samordningen har inte varit så god.

Sedan skulle jag också vilja fråga om sättet att finansiera utbildningen. I dag görs det i sju landstingsområden via någon form av utbildningsavtal. Jag skulle vilja fråga om tanken är att utbildningen skall bli statlig i hela landet och i så fall också inom vilket tidsperspektiv.

Jag skulle också vilja fråga om det skulle vara möjligt att ha någon form av nordisk samordning för att lösa de här problemen. De är likartade i våra nordiska grannländer. Vilka förutsättningar skulle kunna finnas kring detta? Finns den möjligheten redan för högskolorna?

Anf. 5 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Herr talman! Det pågår förhandlingar mellan staten och vissa landsting när det gäller övergången från landstingen till den statliga högskolan. Detta är i enlighet med ett enigt riksdagsbeslut som fattades på våren 1994.

Däremot finns inget krav från statens sida på att de landstingskommunala vårdhögskolorna skall övergå till staten. Det är ett frivilligt åtagande från landstingen. Fördelen med detta är, och det var också bakgrunden till

riksdagens beslut, att man därigenom skulle kunna få en bättre vårdutbildning, med ökad kvalitet och en närmare koppling till den vetenskapliga högskoleutbildningen. Men det är helt rätt som Catherine Persson säger, att samordningen mellan olika utbildningar inte direkt påverkas av detta. Precis som när det gäller andra högskoleutbildningar bestämmer den statliga vårdutbildningen själv om sin utbildningsuppläggning, utöver det som är fastställt av särskilda examensbestämmelser.

I den mån det behövs någon samordning utöver den som landstingen själva kan åstadkomma är naturligtvis statsmakterna beredda att åta sig det. Jag är dock inte säker på att det verkligen behövs. Det är en sak som vi får bestämma i samband med att vi tar ställning till Behörighetskommitténs betänkande.

Finansieringen är en överenskommelse mellan staten och landstingen i de olika sammanhangen, och några förändringar därvidlag är för närvarande inte planerade. Man får se på sikt hur det skall utvecklas.

Anf. 6 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Jag vill till sist bara säga att jag ser fram emot den proposition som skall vila på Behörighetskommitténs betänkande. Jag hoppas att vi skall få en lösning på detta problem. Tack så mycket!

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Jordbruksutskottets betänkande
1996/97:JoU11 På väg mot ett ekologiskt hållbart samhälle

Näringsutskottets betänkande
1996/97:NU10 Vissa näringspolitiska frågor

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
1996/97:AU10 Omstrukturering av AmuGruppen AB

6 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 april

1996/97:445 av *Karin Pilsäter* (fp) till kommunikationsministern
Lotsutskiken på Landsort

1996/97:446 av *Sivert Carlsson* (c) till miljöministern
Planerad likströmsförbindelse mellan Sverige och Polen

1996/97:447 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till justitieministern
Våld mot kvinnor

1996/97:448 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till jordbruksministern
Samernas rättigheter

1996/97:449 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till justitieministern
Hets mot folkgrupp

Prot. 1996/97:88
11 april

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 15 april.

7 § Kammaren åtskildes kl. 9.17.

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Meddelande om debatt med anledning av vårproposition- en	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Svar på interpellation 1996/97:250 om cytologassistentut- bildning	2
Anf. 1 Utbildningsminister CARL THAM (s)	2
Anf. 2 CATHERINE PERSSON (s)	3
Anf. 3 Utbildningsminister CARL THAM (s)	4
Anf. 4 CATHERINE PERSSON (s)	5
Anf. 5 Utbildningsminister CARL THAM (s)	5
Anf. 6 CATHERINE PERSSON (s)	6
5 § Bordläggning	6
6 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	6
7 § Kammarkens åtskildes kl. 9.17.	7

